

Το Σχολείο συναντά το Μουσείο: Η περίπτωση των Εκπαιδευτικών Δομών Ενηλίκων της Άμφισσας

Ευαγγελία Γεωργούλα
MEd, Φιλολόγος Αγγλικής Γλώσσας
georgoula.pr@gmail.com

Κωνσταντίνος Κερασοβίτης
Μουσικολόγος - Μουσικοπαιδαγωγός
MEd, Υπ. Δρ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
K_kerasovitis@hotmail.com

➤ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εξελισσόμενη σχέση ανάμεσα στο σύγχρονο μουσείο και το σχολείο αποτελεί το θέμα της παρούσας έρευνας. Έναυσμα αποτελεί η πεποίθηση ότι μέσα από την κατάλληλη προετοιμασία και τη σωστή συνεργασία οι δύο αυτοί εκπαιδευτικοί φορείς μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στην ολοκληρωμένη και ουσιαστική εκπαίδευση των ατόμων αλλά και στην εύρυθμη λειτουργία των φορέων του πολιτισμού και της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να διερευνήσει κατά πόσο είναι εφικτή η εποικοδομητική συνεργασία της μουσειακής αγωγής και της διδακτικής διαδικασίας μέσω της υιοθέτησης και εφαρμογής καινοτόμων πολιτιστικών δράσεων τόσο από την πλευρά του Μουσείου όσο και από την πλευρά του σχολείου με κοινό στόχο την προσωπική ολοκλήρωση του αναπτυσσόμενου ατόμου.

Λέξεις-κλειδιά: Μουσείο, σχολείο, πολιτισμός, εκπαίδευση, εκπαίδευση ενηλίκων.

➤ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρελθόν τα μουσεία συσχετίζονταν συχνά με τις βιβλιοθήκες καθώς και τα δύο αποτελούσαν χώρο ατομικής μάθησης που στηριζόταν σε κάποιο σχέδιο ή είχε αποκλειστικά άτυπη μορφή. Επιπρόσθετα, τα μουσεία σε αντίθεση με τις βιβλιοθήκες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από ομάδες ενηλίκων που έχουν διαμορφώσει ένα σχέδιο μάθησης μόνοι τους ή με την καθοδήγηση ενός εκπαιδευτή. Οι ενήλικοι έχουν περισσότερες ευκαιρίες μάθησης στον χώρο ενός μουσείου απ' ό,τι στο στενό πλαίσιο μιας τάξης καθώς τους δίνεται η δυνατότητα να επισκεφτούν περισσότερες φορές μια έκθεση, προκειμένου να μελετήσουν ένα συγκεκριμένο αντικείμενο ή μια

εικόνα που τους κίνησε το ενδιαφέρον. Όλα τα παραπάνω τονίζουν τις δυνατότητες που προσφέρει το μουσείο για ανεξάρτητη (άτυπη) μάθηση, ενθαρρύνοντας την έρευνα και την ανάλυση και ενισχύοντας το άτομο μόνο του ή σε ομάδα. Παράλληλα, όμως, στο μουσείο μπορούν να αναπτυχθούν οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τους ενήλικους μετατρέποντάς το κατ' αυτόν τον τρόπο σε χώρο μη τυπικής εκπαίδευσης (Bown, 2003: 36).

➤ ΘΕΩΡΙΑ

Το Μουσείο συναντά το σχολείο

Πολιτισμός είναι το σύνολο των υλικών, πνευματικών και ηθικών επιτευγμάτων που δημιουργήθηκαν από τον άνθρωπο. Είναι η υλική και πνευματική πρόοδος του ανθρώπου, καθώς και η παράλληλη ηθική εξέλιξή του. Τα μουσεία είναι απαραίτητα για μια ακμάζουσα και πολιτισμένη κοινωνία. Φιλοξενούν εκατομμύρια θαυμαστά αντικείμενα σχετιζόμενα με το παρελθόν και το παρόν μας, όπως επίσης και με τις επιστήμες, τη φυσική ιστορία και τις τέχνες. Τα μουσεία αποτελούν το μέσο διαφύλαξης και προβολής της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς, διαδραματίζοντας πλέον στις μέρες μας έναν κοινωνικό, επικοινωνιακό, εκπαιδευτικό και επιστημολογικό ρόλο προς το κοινό στο οποίο απευθύνεται και το οποίο αποτελεί το βασικό κίνητρο για τη λειτουργία του (Νάκου, 2001). Με τον θεσμό του μουσείου αναδύεται η επιστήμη της Μουσειολογίας, η οποία ασχολείται με τη μελέτη των στόχων και την οργάνωση των μουσείων και θα αποτελέσει τη βάση για την υλοποίηση αυτών των στόχων (Ορφανίδη, 2006).

Οι εκπαιδευτικές επισκέψεις στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους συνδέονταν ανέκαθεν με την εκπαιδευτική λειτουργία του σχολείου. Οι επισκέψεις αυτές συχνά με τη μορφή μιας απλής ξενάγησης υπό την εποπτεία του εκπαιδευτικού αποσκοπούσαν κυρίως στη γνωριμία των παιδιών με τον θεσμό του μουσείου και την επαφή με τα μνημεία της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Σπάνια λάμβαναν ευρύτερες παιδαγωγικές διαστάσεις, καθώς λειτουργούσαν ερήμην της σχολικής ύλης και το σημαντικότερο από την πλευρά των μουσείων δεν λαμβάνονταν καμία ιδιαίτερη μέριμνα για τις ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Σήμερα, οι πρόοδοι στον τομέα της μουσειοπαιδαγωγικής, καθώς και η αναθεώρηση του παραδοσιακού ρόλου του μουσείου, συμβάλλουν στο ουσιαστικό άνοιγμά του προς την εκπαιδευτική κοινότητα και στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών προς τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα διεκδικούν πλέον περίοπτη θέση στη λειτουργία του σημερινού μουσείου και αναδεικνύονται σε δυναμικά μέσα μάθησης. Η διευρυμένη εκπαιδευτική δυνατότητα των μουσείων είναι αυτή που επιβάλλει τη διάδοση του εκπαιδευτικού του ρόλου και ως προς το ενήλικο κοινό τους.

Σύμφωνα με την Hooper-Greenhill, το μουσείο μπορεί να αποτελέσει τον μόνο αποτελεσματικό τρόπο για την εκπαίδευση του ενήλικου από τον οποίο δεν απαιτούμε συμμετοχή σε τυπικές εκπαιδευτικές διαδικασίες που προσφέρει το σχολείο στην

περίπτωση των ανήλικων (Hooper-Greenhill, 1994). Η οργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για ενήλικους είναι κάτι ιδιαίτερα απαιτητικό, είναι μια πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπίσουν τα μουσεία αν θέλουν να ισχυρίζονται ότι ανήκουν σε μια πόλη, σε ένα κράτος ή σε ένα έθνος και πολύ περισσότερο αν στηρίζονται οικονομικά από αυτό το κράτος (Cross, 1998).

Η αξία της έρευνας

Η παρούσα εργασία αφορμάται από το ενδιαφέρον για την παρουσία της μουσειακής αγωγής και εκπαίδευσης στο σχολικό περιβάλλον. Το μουσείο στο σχολικό περιβάλλον, πλαισιωμένο από σύγχρονες μουσειοπαιδαγωγικές πρακτικές, δεν έχει τύχει ακόμη ιδιαίτερης και συστηματικής ερευνητικής προσοχής από τις επιστήμες της αγωγής. Έτσι λοιπόν η κατανόηση της θέσης που κατέχουν οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες των μουσείων στη διδακτική της ιστορίας είναι ακόμα περιορισμένη και η εμπλοκή της μουσειακής εκπαίδευσης στο αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όχι επαρκώς διευρυμένη και αξιολογημένη. Επίσης, αυτή η μελέτη επιχειρεί να συμβάλει στα ζητήματα επικοινωνίας των δύο θεσμών, σχολείου και μουσείου. Η πρωτοτυπία της έρευνας συνίσταται στο ότι επιχειρεί να ερευνήσει τις εμπειρίες που μπορούν να αποκομίσουν οι ενήλικοι μαθητές από την επαφή τους με το εκπαιδευτικό υλικό ενός μουσείου στο πλαίσιο διαμόρφωσης της μουσειακής τους παιδείας στην ενήλικη ζωή. Παράλληλα, θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε το κοινό πλαίσιο δράσης των δύο θεσμών, της μουσειακής εκπαίδευσης και της διδακτικής διαδικασίας.

Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να διερευνήσει κατά πόσο είναι εφικτή η εποικοδομητική συνεργασία της μουσειακής αγωγής και της διδακτικής διαδικασίας.

Συγκεκριμένα, θα διερευνηθεί κατά πόσο:

- ♦ το ελληνικό Γυμνάσιο και Λύκειο ενηλίκων μπορεί να δεχθεί την εισαγωγή αντίστοιχων μουσειακών προγραμμάτων
- ♦ μπορεί να επιτευχθεί συνεργασία της μουσειακής και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- ♦ οι μαθητές είναι πρόθυμοι να ενταχθούν σε παρόμοιες δράσεις
- ♦ οι σύγχρονες μουσειακές πρακτικές μπορούν να πλαισιώσουν μια παραδοσιακή διδακτική διαδικασία, στα πλαίσια του αναλυτικού προγράμματος σπουδών.

Μεθοδολογία της έρευνας

Η διαδικασία της μάθησης στο πλαίσιο του σχολείου είναι αρκετά σύνθετη και περίπλοκη. Επομένως, επιλέξαμε την ερευνητική μέθοδο του ερωτηματολογίου καθώς συγκεκριμένες χαρακτηριστικές συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος επέβαλαν τη μέθοδο αυτή (Cohen & Manion, 1994; Mason, 2003). Η δομή του ερωτηματολογίου περιέχει τρεις άξονες:

1ος άξονας: Περιέχει γενικές ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα, όπως φύλο, ηλικία των μαθητών, μορφωτικό επίπεδο γονέων, ύπαρξη και χρήση Η/Υ στο σπίτι, παρακολούθηση τηλεόρασης, αν οι μαθητές έχουν κάποια αγαπημένη ενασχόληση.

2ος άξονας: Περιέχει ερωτήσεις για τον πολιτισμό και τη μουσειακή εκπαίδευση.

3ος άξονας: Περιέχει ερωτήσεις σχετικά με τη διδασκαλία της ιστορίας, όσον αφορά τα θέματα που τους εντυπωσίασαν ή τους δυσκόλεψαν στο συγκεκριμένο μάθημα, εάν οι εκπαιδευτικές δράσεις θα καθιστούσαν το μάθημα πιο ελκυστικό και εάν ποτέ η διδασκαλία της βυζαντινής ιστορίας έχει συνδυαστεί με τέτοιου είδους δράσεις.

Τέλος, θα εξαχθούν τα συμπεράσματα των ποσοτικά μετρήσιμων στοιχείων μέσω ανάλυσης των απαντήσεων κλειστού τύπου αλλά και των ποιοτικών στοιχείων μέσω της ανάλυσης περιεχομένου και ερμηνείας και διεξαγωγής νοημάτων, τα οποία προσδιορίζονται εννοιολογικά αλλά και οντολογικά (Cohen & Manion, 1994).

Το δείγμα της έρευνας

Η καταλληλότητα οποιουδήποτε πλαισίου δειγματοληψίας πρέπει να αξιολογηθεί σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας. Η επιλογή του δείγματος έγινε σύμφωνα με κριτήρια που θα βοηθήσουν τη διεξαγωγή της έρευνας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η επιλογή του Εσπερινού Λυκείου Άμφισσας έγινε με βασικό και μοναδικό γνώμονα το γεγονός της υπηρεσίας μου ως διευθύντριας σε αυτό. Η έρευνα διενεργήθηκε τον Μάη του 2017 και συμμετείχαν οι 35 μαθητές του σχολείου μας, 18 άντρες και 17 γυναίκες. Επειδή όμως το δείγμα θεωρήθηκε περιορισμένο και επειδή θέλαμε να δείξουμε τις απόψεις των ενήλικων εκπαιδευομένων, αποφασίστηκε το ερωτηματολόγιο να διανεμηθεί και στο Ι.Ε.Κ. Φωκίδας και στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Άμφισσας. Συνολικά συνελέγησαν 100 πλήρως απαντημένα ερωτηματολόγια.

Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να προβούμε σε μια μορφή «συσχετιστικού ερευνητικού σχεδιασμού» (Creswell, 2011: 92), μέσω του οποίου θα είμαστε σε θέση να διαπιστώσουμε τον βαθμό συσχετισμού του τρόπου μάθησης των ενήλικων εκπαιδευομένων από τρεις διαφορετικές δομές, αξιοποιώντας μελλοντικά τη διαδικασία της συσχετιστικής στατιστικής.

Η επιλογή συμπλήρωσης ερωτηματολογίου με κλειστού τύπου ερωτήσεις σχετίζεται με το γεγονός ότι αυτού του είδους οι ερωτήσεις μπορούν εύκολα να απαντηθούν από μαθητές αυτού του προφίλ. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μαθητές ενή-

λικες και εργαζόμενους, που οι ευκαιρίες για συμμετοχή σε μουσειακές δράσεις δεν αποτελούν μέρος την καθημερινότητας και των ενδιαφερόντων τους. Επίσης, είναι σχολική μονάδα που λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό με αναπληρωτές εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων.

Το γεγονός αυτό λειτουργεί αρνητικά από την άποψη ότι δεν μπορεί να υπάρξει μια συνεχής και σταθερή προσπάθεια προσέγγισης των πολιτιστικών προγραμμάτων. Η επιλογή του δείγματος θα γίνει μέσα από «βολική δειγματοληψία (convenience sampling), αφού θα επιλέξουμε άτομα τα οποία είναι πρόθυμα και διαθέσιμα για μελέτη» (Creswell, 2011: 182). Το συγκεκριμένο δείγμα θα μπορούσε να προσδώσει ωφέλιμες πληροφορίες, προκειμένου να απαντηθούν τα συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα.

Εγκυρότητα - αξιοπιστία έρευνας

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η **εγκυρότητα περιεχομένου** της παρούσας έρευνας, ζητήθηκε από τους διευθυντές και υποδιευθυντές των δομών που συμμετείχαν στην έρευνα, κατόχους μεταπτυχιακών τίτλους σπουδών, με πολυετή εμπειρία στην εκπαίδευση και μάλιστα σε διευθυντικές θέσεις, να αξιολογήσουν κατά πόσο τα ερωτήματα που συμπεριλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο εκπροσωπούν όλες τις πιθανές ερωτήσεις που μπορούν να τεθούν. Συνεξετάζοντας τους σκοπούς του ερευνητικού εργαλείου και τον βαθμό δυσκολίας των ερωτήσεων, διαπιστώθηκε ότι οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου είναι «γνωστές» και μπορούν εύκολα «να αναγνωριστούν» από τους ερωτώμενους. Αναφορικά με την εξασφάλιση «εγκυρότητας βάσει κριτηρίων» της παρούσας μελέτης, εξαγγέλλεται ότι στο μέλλον θα ελεγχθεί κατά πόσο τα αποτελέσματα της παρούσας δοκιμασίας είναι παρόμοια με τα αποτελέσματα κάποιας άλλης δοκιμασίας, η οποία εκλαμβάνεται ως συλλογικά παραδεκτή. Αν το αρχικό τεστ είναι σε θέση να προβλέψει το παραπάνω, τότε θα υπάρξει «προβλεπτική εγκυρότητα» (Creswell, 2011: 201). Η «εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής» της παρούσας έρευνας μπορεί να εξασφαλιστεί αν χρησιμοποιηθούν στατιστικές διαδικασίες και τα αποτελέσματα της δοκιμασίας συναρτώνται με προσδοκώμενο τρόπο ή ελέγχοντας τη θεωρία για την αποδοτικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μουσείων. Τέλος, η ύπαρξη ή η απουσία «εσωτερικής εγκυρότητας», μπορεί να επιβεβαιωθεί με την εφαρμογή μιας μορφής προελέγχου, δίνοντας δηλαδή το ίδιο τεστ προς συμπλήρωση μετά από τρεις ημέρες και εξετάζοντας αν έχουν μεσολαβήσει υπέρποντες παράγοντες, οι οποίοι πιθανόν να επηρεάζουν το αποτέλεσμα της διαδικασίας.

Αναφορικά με την **αξιοπιστία** του ερωτηματολογίου, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι τιμές του διακρίνονται από σταθερότητα και συνέπεια. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλους τρόπους. Αρχικά, με τη «**διαδικασία χορήγησης και επαναχορήγησης**» μπορεί να εκφραστεί ο βαθμός στον οποίο οι τιμές του δείγματος είναι σταθερές μέσα στον χρόνο από τη μία χορήγηση της δοκιμασίας στην άλλη» (Creswell, 2011: 197). Μπορεί να διεξαχθεί η δοκιμασία σε δύο διαφορετικά χρονικά σημεία στα ίδια άτομα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Αν οι τιμές είναι αξιόπιστες, τότε

θα προκύπτει ανάμεσά τους υψηλό επίπεδο συσχέτισμού. Στην παρούσα έρευνα το παραπάνω είναι δύσκολο να υλοποιηθεί λόγω έλλειψης χρόνου. Συνδυαστικά με την προαναφερόμενη διαδικασία, για να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία της δοκιμασίας, μπορεί να υλοποιηθεί και εκείνη της «αξιοπιστίας των εναλλακτικών μορφών εργαλείων» (Creswell, 2011: 198). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί άλλο ένα ισοδύναμο ερωτηματολόγιο που να μετρά τις ίδιες μεταβλητές και να συσχετιστούν τα σκορ που προκύπτουν από τα δύο ερωτηματολόγια. Προϋπόθεση είναι το ερωτηματολόγιο που θα εντοπιστεί για σύγκριση να έχει περίπου ίδιο περιεχόμενο. Η **εσωτερική συνέπεια** του ερωτηματολογίου μπορεί να επιτευχθεί με τη 18η ερώτηση, που αποτελεί «ερώτηση ελέγχου» της 2ης ερώτησης. Σε αυτές τις δύο ερωτήσεις οι ερωτώμενοι θα πρέπει να απαντήσουν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

Υλοποίηση της έρευνας

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος ήταν η προετοιμασία των μαθητών του Λυκείου και των εκπαιδευόμενων του ΣΔΕ τόσο μέσα από τη διαδικασία του μαθήματος της Αρχαίας Ιστορίας όσο και με ομιλίες και επισκέψεις σε σχετικούς πολιτιστικούς χώρους της περιοχής. Οι εκπαιδευόμενοι του Ι.Ε.Κ, κυρίως από το τμήμα «Φυλάκων Αρχαιολογικών Χώρων», συμμετείχαν στις δράσεις, αφού κατείχαν τις απαραίτητες ιστορικές γνώσεις, όντας κάτοχοι απολυτήριου Λυκείου. Στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας συγκεντρωνόταν το σχετικό υλικό και σε συνεργασία με την καθηγήτρια πληροφορικής γινόταν παρουσίαση στους μαθητές. Περιλάμβανε κυρίως ντοκιμαντέρ, συνεντεύξεις και τρισδιάστατες απεικονίσεις μνημείων του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα, προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα το περιεχόμενο του μαθήματος.

Ακολούθησε επίσκεψη στο Μουσείο των Δελφών, όπου φιλοξενούνται οι δύο Κούροι, αλλά και στον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο. Εκεί παρακολούθησαν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κλέοβις και Βίτων: Οι φύλακες του Ιερού». Παρουσιάστηκαν και λεπτομέρειες του εκθέματος σε πραγματικό χώρο. Ο χώρος και το σύνολο των εκθεμάτων εντυπωσίασαν τους μαθητές και αυτό φάνηκε από την πληθώρα ερωτήσεων που έθεσαν σχετικά με τον τρόπο και τις μεθόδους εργασίας των ειδικών. Επίσης, διατύπωσαν απορίες σχετικά με τις σπουδές του συντηρητή και του αρχαιολόγου. Επιπλέον, ζήτησαν να πληροφορηθούν για ευρήματα που εντοπίστηκαν γενικότερα στην περιοχή της Φωκίδας και ειδικότερα στην περιοχή των Δελφών.

Το δεύτερο μέρος περιλάμβανε τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Βασική επιδίωξη ήταν οι μαθητές να έχουν ολοκληρώσει το σύνολο της διδακτέας ύλης. Έτσι, και σε συνδυασμό με όσα είχαν δει και ακούσει όλη τη σχολική χρονιά, θα είχαν πιο ολοκληρωμένες γνώσεις και σφαιρικότερη άποψη στην απάντηση του ερωτηματολογίου. Χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, καθώς: α. παρέχουν δυνατότητα γρήγορων απαντήσεων, εξασφαλίζοντας αντικειμενικές πληροφορίες σε ικανοποιητικό βαθμό, και β. οι απαντήσεις είναι πιο εύκολο να κωδικοποιηθούν και να αναλυθούν στατιστικά.

➤ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ανάλυση των δεδομένων προέκυψε μέσα από την εφαρμογή του στατιστικού πακέτου SPSS 17.0. Τα αποτελέσματα οργανώθηκαν και ομαδοποιήθηκαν σε πίνακες, ώστε να γίνει εύκολη η κατανόησή τους και η εξαγωγή σωστών συμπερασμάτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Συχνότητα επίσκεψης των μαθητών

σε αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, θέατρα, γκαλερί, πινακοθήκες, εκθέσεις κ.ά.

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΠΟΤΕ	10	10,0	10,0
ΣΠΑΝΙΑ	65	65,0	65,0
ΛΙΓΕΣ ΦΟΡΕΣ	20	20,0	20,0
ΣΥΧΝΑ	5	5,0	5,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Όπως φαίνεται στον πίνακα, το 65% των μαθητών δήλωσαν ότι σπάνια επισκέπτονται πολιτισμικούς χώρους. Το ποσοστό αυτών που συνηθίζουν να επισκέπτονται συχνά πολιτισμικούς χώρους ανέρχεται μόλις στο 5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Ποιος είναι ο πιο σημαντικός λόγος

σύμφωνα με τον οποίο πηγαίνετε ΠΟΤΕ ή ΣΠΑΝΙΑ σε πολιτισμικούς χώρους;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ %
1	24	24,0	24,0
2	8	8,0	8,0
3	2	2,0	2,0
4	15	15,0	15,0
5	5	5,0	5,0
6	5	5,0	5,0
7	25	25,0	25,0
8	16	16,0	16,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

(1= Έλλειψη ελεύθερου χρόνου, 2= έλλειψη κινήτρων από την οικογένεια ή το σχολείο, 3= έλλειψη του απαραίτητου γνωστικού υπόβαθρου, 4= δεν πηγαίνουν οι φίλοι, 5= αδιάφορη προς τους νέους θεματολογία, 6= χαμηλή συχνότητα εκδηλώσεων, 7= δύσκολη πρόσβαση, 8= άλλο)

Το 24% των εκπαιδευόμενων δεν επισκέπτεται πολιτισμικούς χώρους λόγω έλλειψης ελεύθερου χρόνου, ενώ το 25% λόγω δυσκολίας στην πρόσβαση. Η επισκεψιμότητα σε μουσεία εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από αυτή συμμαθητών και φίλων (ποσοστό 15%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ποια μουσεία άπτονται των ενδιαφερόντων σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	40	40,0	40,0
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	8	8,0	8,0
ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	21	21,0	21,0
ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ	10	10,0	10,0
ΠΟΛΕΜΙΚΟ	6	6,0	6,0
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	6	6,0	6,0
ΆΛΛΟ	9	9	9
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Το ενδιαφέρον εστιάζεται πρωταρχικά σε αρχαιολογικά μουσεία και μουσεία ιστορίας (40% των απαντήσεων). Ακολουθούν με αρκετή διαφορά οι εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας και αρχιτεκτονικής (21% επί των απαντήσεων). Αξιοσημείωτο είναι το ενδιαφέρον για επιστημονικούς χώρους αστρονομίας (ποσοστό 10%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Για ποιους λόγους συμμετέχετε σε μια εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
Διεύρυνση οριζόντων	30	30,0	30,0
Αισθητική εμπειρία	26	26,0	26,0
Εξασφάλιση βαθμού	7	7,0	7,0
Αποφυγή μαθήματος	15	15,0	15,0
Ολοκλήρωση εργασίας	8	8,0	8,0
Άλλο	14	14,0	14,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Η πλειοψηφία επιδιώκει την αύξηση των γνωστικών τους οριζόντων σε ποσοστό 30% επί του συνόλου των απαντήσεων. Ο εμπλουτισμός των αισθητικών γνώσεων και η αποφυγή των μαθημάτων ακολουθούν με ποσοστά 26% και 15% αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Με ποιους πηγαίνετε συνήθως ή με ποιους θα πηγαίνατε;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
Με το σχολείο	62	62,0	62,0
Με τους φίλους	9	9,0	9,0
Μόνος	2	2,0	2,0
Με οικογένεια	27	27,0	27,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Το 62% θέλει ή θα ήθελε να επισκέπτεται πολιτισμικούς χώρους με το σχολείο, ενώ το 27% με την οικογένειά του.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Συμμετοχή του σχολείου σας σε εκπαιδευτικές δράσεις.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
ΝΑΙ	47	47,0	47,0
ΟΧΙ	53	53,0	53,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Από τις απαντήσεις διαπιστώνεται ότι το 53% δεν είχε συμμετάσχει σε πολιτιστικές δραστηριότητες που οργανώθηκαν από το σχολείο που φοιτούσε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτισμικής συνείδησης.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	44	44,0	44,0
ΣΧΟΛΕΙΟ	38	38,0	38,0
ΜΜΕ	4	4,0	4,0
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	7	7,0	7,0
ΠΟΛΙΤΕΙΑ	6	6,0	6,0
ΑΛΛΟ	1	1,0	1,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Στην απάντηση κυριαρχούν η οικογένεια και το σχολείο (44% και 38% αντίστοιχα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι της μουσειακής εκπαίδευσης;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
1	8	8,0	8,0
2	31	31,0	31,0
3	12	12,0	12,0
4	27	27,0	27,0
5	7	7,0	7,0
6	14	14,0	14,0
7	1	1,0	1,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

(1= Διεπιστημονικός χειρισμός πολιτισμικών θεμάτων, 2= διαμόρφωση κουλτούρας, 3= επαφή με άλλους λαούς και πολιτισμούς, 4= μετάδοση πληροφοριών, 5= ανάπτυξη συστήματος αξιών, 6= άλλο)

Εδώ το εύρος των απαντήσεων είναι μοιρασμένο. Κυμαίνεται από 1% το χαμηλότερο έως 31% το υψηλότερο ποσοστό. Ο εκπαιδευόμενος πιστεύει λοιπόν ότι η διαμόρφωση κουλτούρας είναι ο σημαντικότερος σκοπός της μουσειακής εκπαίδευσης. Στη δεύτερη θέση με ποσοστό 27% σημειώνεται η μετάδοση πληροφοριών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Παράγοντες επιτυχίας ενός προγράμματος μουσειακής εκπαίδευσης.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
1	34	34,0	34,0
2	36	36,0	36,0
3	17	17,0	17,0
4	11	11,0	11,0
5	1	1,0	1,0
6	1	1,0	1,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

(1= Οργάνωση εκθεμάτων του μουσείου, 2= είδος ξενάγησης, 3= προετοιμασία του επισκέπτη πριν την ξενάγηση, 4= χρήση κατάλληλων οπτικοακουστικών μέσων, 5= χρήση πολυμεσικών εφαρμογών ή/και εικονικών διαδραστικών περιβαλλόντων, 6= άλλη απάντηση)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων, η οργάνωση των εκθεμάτων ενός μουσείου και το είδος της ξενάγησης (34% και 36% αντίστοιχα) αποτελούν τους παράγοντες επιτυχίας ενός προγράμματος μουσειακής εκπαίδευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
*Βαθμός γνωστικής επάρκειας και εξοικείωσης μαθητών
με τον χώρο του μουσείου.*

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ	27	27,0	27,0
ΜΕΤΡΙΑ	54	54,0	54,0
ΚΑΛΗ	19	19,0	19,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Σύμφωνα με τον πίνακα, οι ερωτηθέντες δηλώνουν ότι είναι εξοικειωμένοι με τους χώρους του μουσείου:

- ♦ λίγο σε ποσοστό 54%
- ♦ αρκετά σε ποσοστό 27%
- ♦ καμία εξοικείωση με το μουσείο δηλώνει το μικρότερο σχετικά ποσοστό που ανέρχεται στο 19%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
Σε ποια μαθήματα έχετε διδαχθεί έννοιες σχετικές με την πολιτισμική συνείδηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
Ιστορία	66	66,0	66,0
Αισθητική αγωγή	15	15,0	15,0
Μαθηματικά			
Φυσικές Επιστήμες	6	6,0	6,0
Επιλεγμένο Μάθημα	3	3,0	3,0
Ευρωπαϊκά / Εθνικά προγράμματα	2	2,0	2,0
Άλλο	8	8,0	8,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Από τις απαντήσεις συμπεραίνεται ότι το μάθημα της Ιστορίας διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο στη διδασκαλία εννοιών σχετικών με τον πολιτισμό.

Έτσι, το ποσοστό της Ιστορίας ανέρχεται στο 66%, ενώ το ποσοστό των μαθημάτων της Αισθητικής Αγωγής (δηλαδή των Καλλιτεχνικών ή της Μουσικής) ανέρχεται μόλις στο 15%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Ποιες μεθόδους διδασκαλίας μαθημάτων για τον πολιτισμό θεωρείτε αποτελεσματικές;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
1	6	6,0	6,0
2	51	51,0	51,0
3	20	20,0	20,0
4	2	2,0	2,0
5	3	3,0	3,0
6	11	11,0	11,0
7	7	7,0	7,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

(1= Διάλεξη στην τάξη με χρήση οπτικοακουστικών μέσων, 2= ομαδικές εργασίες, 3= στοχευμένες ξεναγήσεις, 4= βιβλιογραφική αναζήτηση υλικού σε βιβλιοθήκες και έντυπο υλικό, 5= χρήση διαδικτύου και κατάλληλων λογισμικών, 6= παρακολούθηση μουσικών και θεατρικών παραστάσεων, 7= άλλη απάντηση)

Οι ερωτηθέντες θεωρούν ως αποδοτικότερη μέθοδο για την κατάκτηση του πολιτισμού μέσω της διδασκαλίας: α. τις ομαδικές εργασίες (ποσοστό 51%), και β. τις στοχευμένες ξεναγήσεις σε πολιτισμικούς χώρους (ποσοστό 20%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος της αρχαίας ιστορίας πιστεύετε ότι κατανοήσατε τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα του αρχαίου κόσμου;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
ΝΑΙ	69	69,0	69,0
ΟΧΙ	31	31,0	31,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Η πλειοψηφία φαίνεται ότι κατανοεί τον αρχαίο κόσμο με ποσοστό 69%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Από τη μελέτη σας στον αρχαίο κόσμο ποιο στοιχείο σας προκάλεσε μεγαλύτερη εντύπωση;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
Ιστορικά γεγονότα	20	20,0	28,98
Γλυπτική, Ζωγραφική	16	16,0	23,22
Αρχιτεκτονική	10	10,0	14,49
Τέχνες, Γράμματα	10	10,0	14,49
Καθημερινή ζωή	4	4,0	5,79
Πρόσωπα	7	7,0	10,14
Άλλο	2	2,0	2,89
ΣΥΝΟΛΟ	69	69,0	100,0

Παρατηρείται ισόποση σχεδόν κατανομή των απαντήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Ποια στοιχεία πιστεύετε ότι σας δυσκόλεψαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
Ιστορικά γεγονότα	10	10,0	33,3
Ονόματα	5	5,0	16,7
Χρονολογίες	13	13,0	43,3
Άλλο	3	3,0	6,7
ΣΥΝΟΛΟ	31	31,0	100,0

Φαίνεται ότι το κύριο πρόβλημα εντοπίστηκε στην απομνημόνευση χρονολογιών (43,3%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Η διδασκαλία του μαθήματος της Αρχαίας Ιστορίας έχει συνδυαστεί με παράλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ%
ΠΟΤΕ	18	18,0	18,0
ΣΠΑΝΙΑ	59	59,0	59,0
ΛΙΓΕΣ ΦΟΡΕΣ	19	19,0	19,0
ΣΥΧΝΑ	4	4,0	4,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Το 59% δήλωσε πως σπάνια συνδυάστηκε η διδασκαλία του μαθήματος με κάποια εκπαιδευτική δραστηριότητα σε χώρο εντός ή εκτός σχολείου. Κατάπληξη προκαλούν και οι απαντήσεις του «ποτέ» και του «σπάνια» (18% και 19% αντίστοιχα), που φανερώνουν απουσία προσπάθειας ενίσχυσης / συμπλήρωσης του μαθήματος με παράλληλες δράσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Η οργάνωση και πραγματοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων θεωρείτε πως θα καθιστούσε το μάθημα της Αρχαίας Ιστορίας περισσότερο ελκυστικό;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ %
ΝΑΙ	82	82,0	82,0
ΟΧΙ	18	18,0	18,0
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,0	100,0

Το 82% των συμμετεχόντων απάντησε ότι το μάθημα θα γινόταν πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον με τη χρήση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

➤ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης υπήρξε η δυνατότητα επικοινωνίας και εποικοδομητικής συνεργασίας μουσείου - σχολείου. Επιχειρήθηκε να αναλυθεί αν και κατά πόσο μπορούν οι δύο συγκεκριμένοι φορείς να συνεργαστούν προκειμένου να ενισχυθεί η βιωματική προσέγγιση και ενεργητική μάθηση των ενηλίκων στους χώρους πολιτισμού, καθώς και το κατά πόσο τα διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να βρουν πρόσφορο έδαφος στο σχολικό πνεύμα. Στόχος της συμπόρευσης των δύο φορέων είναι το πέρασμα των μαθητών από την παθητική και στείρα απομνημόνευση γνώσεων στην προσεκτική παρατήρηση, στη βιωματική μάθηση, την πρόσβαση στην εξωσχολική γνώση, την κατανόηση, την ερμηνεία, την κριτική στάση και γενικότερα στην αύξηση του ενδιαφέροντος για προσωπική συμμετοχή στις προσφερόμενες μουσειακές δράσεις.

Από τη μελέτη και παρουσίαση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Μουσείου των Δελφών αλλά και από το ερωτηματολόγιο συμπεραίνουμε τη σπουδαιότητα των εκπαιδευτικών δράσεων στη διαμόρφωση της πολιτιστικής και ιστορικής συνείδησης των νέων σε μια κοινωνία απαιτητική και διαρκώς εξελισσόμενη. Επιπρόσθετα, η επιστημονική έρευνα προσπάθησε να παρουσιάσει και τη θέση που κατέχει το παιδαγωγικό υλικό των μουσείων στη διδασκαλία της ιστορίας. Οι απαντήσεις των μαθητών έδειξαν ότι η λειτουργική χρήση των μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων γενικά αλλά και στο μάθημα της ιστορίας εντός και εκτός σχολείου αποτελεί φορέα δημιουργικής μάθησης, καλλιέργειας του ενδιαφέροντος και εμπάθουσας της σκέψης τους.

Ερμηνεύοντας προσεκτικά τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, πρέπει να σταθούμε στο ενδιαφέρον των μαθητών για παράλληλες μουσειακές δράσεις. Στα σχολεία της επαρχίας, στα οποία απαντήθηκε το ερωτηματολόγιο, δεν αναπτύχθηκαν δράσεις μουσειακού περιεχομένου. Οι μαθητές δήλωσαν ότι σπανίως επισκέπτονται μουσειακούς και εν γένει πολιτισμικούς χώρους. Η έλλειψη ελεύθερου χρόνου, η δυσκολία πρόσβασης και η μη επισκεψιμότητα αυτών από τους φίλους τους προβάλλουν ως βασικοί λόγοι κατά τους οποίους απέχουν από μια επίσκεψη στο μουσείο.

Από τη βιβλιογραφική αλλά και την εμπειρική έρευνα γίνεται κατανοητό πως η συνεργασία μουσείου - σχολείου συμβάλλει στην υλοποίηση παράλληλων εξωσχολικών ή και ενδοσχολικών μουσειακών δράσεων. Οι συνεχιζόμενες και επαναλαμβανόμενες δράσεις λειαίνουν το έδαφος, κάνουντάς το πρόσφορο για εποικοδομητική προσέγγιση του μουσείου από τους μαθητές. Η επιζητούμενη εξοικείωση μπορεί να προσφερθεί από εκπαιδευτικούς και μουσειοπαιδαγωγούς. Η ουσιαστική συνεργασία των δύο αυτών πλευρών μπορεί να φανεί μέσα από το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των μαθητών. Έτσι, βασικός γνώμονας και κριτήριο σχεδίασης οποιασδήποτε μουσειακής δράσης αποτελεί η αύξηση της συμμετοχής των μαθητών σε αυτές.

Η επίσκεψη σε ένα μουσείο ή η συμμετοχή σε μια μουσειακή δράση συμβάλλει στη διεύρυνση των γνωστικών οριζώντων των μαθητών στοχεύοντας ταυτόχρονα στον εμπλουτισμό της αισθητικής εμπειρίας τους. Στο δίλημμα επίσκεψη σε μουσείο και χάσιμο κάποιων μαθημάτων μπορεί να δοθεί μια τελείως διαφορετική ερμηνεία. Οποιαδήποτε «απώλεια» ωρών από το αναλυτικό πρόγραμμα, προκειμένου να αφιερωθούν σε μια μουσειακή δράση, είναι δευτερευούσης σημασίας μπροστά στο γενικότερο όφελος των μαθητών. Είναι βέβαιο πως δεν μιλάμε για «χάσιμο» αλλά για κέρδος. Ένα κέρδος ευρύτερο και πολύπλευρο. Κέρδος για τους μαθητές που μπορούν να αποκομίσουν ποικιλοτρόπως τη γνώση. Επίσης, όφελος για το ίδιο το μουσείο που αποκτά κάθε φορά και περισσότερους φίλους, επισκέπτες, θαυμαστές, παρατηρητές και συνοδοιπόρους στις διάφορες δράσεις του. Στις μέρες μας η άψογη συνεργασία εκπαίδευσης και μουσείου είναι ανάγκη να αποσκοπεί στην οργάνωση έξυπνων, εύστοχων και ευέλικτων μουσειακών δράσεων. Οι ομαδικές εργασίες δύνανται να ανοίξουν τους ορίζοντες και να διευρύνουν τη σκέψη τους. Επίσης, οι ξεναγήσεις τους να είναι στοχευμένες προκειμένου οι μαθητές να μη χαθούν μέσα στον κυκλώνα των πληροφοριών του μουσείου. Εξάλλου, η αφομοίωση αυτών των επιπλέον γνώσεων και πληροφοριών πρέπει να γίνεται με τρόπο που να προσελκύει αυτούς. Η βιωματική δράση επιφέρει γρηγορότερα και εποικοδομητικότερα αποτελέσματα.

Οι μαθητές των σχολείων της επαρχίας, στους οποίους έγινε η έρευνα, εκ των πραγμάτων δεν έχουν την ευκαιρία για πρόσβαση συχνά σε μουσειακούς χώρους σε σύγκριση με τους μαθητές των μεγαλουπόλεων. Έτσι, γι' αυτούς οι οποιοσδήποτε επισκέψεις ως επί το πλείστον έχουν να κάνουν με αρχαιολογικούς χώρους και αρχαιολογικά μουσεία. Τους είναι πιο οικεία η εικόνα ενός μουσείου αρχαιολογίας ή ιστορίας. Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι οι φορείς πολιτισμού οφείλουν να δημιουργήσουν εκείνες τις δομές ώστε η επισκεψιμότητα των μαθητών των σχολείων της επαρχίας σε μουσεία να καταστεί ευκολότερη και συχνότερη. Η αυξημένη συχνότητα των επισκέψεων από τους μαθητές εκ των πραγμάτων θα τους μετατρέψει σε μόνιμους «θαμώνες» των χώρων αυτών.

Μια ενδιαφέρουσα ξεναγήση θα ανοίξει τον δρόμο για περαιτέρω επισκέψεις, παρατήρηση, μελέτη, κριτική και συμπεράσματα εκ μέρους των μαθητών. Πετυχημένη ξεναγήση μπορεί να δομήσει ένας μουσειοπαιδαγωγός σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό που γνωρίζει τις ανάγκες και τον τρόπο σκέψης των μαθητών. Από την άλλη πλευρά, η οργάνωση των εκθεμάτων, όταν πρόκειται για μαθητικές ομάδες κοινού, πρέπει να γίνεται κατά τρόπο διαφορετικό από τον συνηθισμένο. Η συνεργασία και του εκπαιδευτικού θεωρείται επιβεβλημένη. Ο τρόπος οργάνωσης των εκθεμάτων του μουσείου σε

μια έκθεση που προορίζεται για μαθητές, μπορεί να ζωντανέψει τις αποκτηθείσες γνώσεις των μαθητών στο σχολείο. Ένα άλλο στοιχείο που κρίνεται αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη από τους εκπαιδευτικούς πριν την οποιαδήποτε προσπάθεια είναι αυτό της προετοιμασίας. Η ξενάγηση του μουσειοπαιδαγωγού χωρίς την προγενέστερη προετοιμασία των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς θεωρείται ως στείρα παράθεση γνώσεων ενός μακρινού όσο και απτόμακρου ιστορικού γεγονότος. Στόχος των εκπαιδευτικών δεν θα είναι μια ενδεχόμενη εκ παραδρομής ξενάγηση εντός του σχολείου, αλλά η σωστή προετοιμασία για καλύτερη συμπεριφορά των μαθητών εντός του μουσείου. Στις μέρες μας με την ύπαρξη τόσων οπτικοακουστικών μέσων δεν είναι επιτρεπτό οι επισκέψεις των μαθητών στα μουσεία να μοιάζουν με έναν συνηθισμένο ημερήσιο περίπατο. Οι ειδικοί πρέπει να αντιληφθούν ότι η επίσκεψη στο μουσείο στοχεύει στο να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών, προκειμένου να κατανοήσουν τον χώρο του μουσείου και να κερδίσουν γνώση.

Ανακεφαλαιώνοντας, θα λέγαμε πως στόχος σχολείου και μουσείου θα πρέπει να είναι η βιωματική μάθηση. Η μετουσίωση της εικόνας, των γραμμάτων, της πληροφορίας σε πράξη. Αν οι σελίδες ενός σχολικού εγχειριδίου έχουν τη δύναμη να ταξιδέψουν τη σκέψη των μαθητών, η βιωματική δράση μπορεί να τους «εξιτάρει» και να τους προκαλέσει να ανακαλύψουν νέες εμπειρίες. Οι δράσεις του μουσείου πρέπει να είναι πολύπλευρες, παράλληλες και στοχευμένες. Το κοινό που επισκέπτεται τα μουσεία είναι καλό να κατηγοριοποιείται με ανάλογα κριτήρια. Οι μαθητές, ως επισκέπτες στα μουσεία, έχουν διαφορετικές ανάγκες από τους ενήλικες και χρήζουν διαφορετικής αντιμετώπισης.

Βιβλιογραφία

- Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P. (1999). *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη, Εγχειρίδιο Μελέτης*, (μτφ. Ε. Φράγκου). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Bown, L. (2003) *An Adult Educator's Perspective* στο Engageextra, *Promoting greater understanding and enjoyment of the visual arts, Museums and Galleries as Learning Places, speeches*. Essays and research papers on lifelong learning in the AEM, MUSAEM and EUROEDULT Socrates projects published for the LERNMUSE project of the European Commission.
- Cohen, L., Manion, L. & Morisson, K. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Creswell, J.W. (2011). *Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Στο Χ. Τσορμπατζούδης (Επιμ.), *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση* Αθήνα: Ίων/ Εκδόσεις Έλλην.
- Cross, J. *Adult learning and Museums*, διαθέσιμο στο <http://www.amonline.net.au/amarcl/pdf/conferences/johnc.pdf>, σελ: 5
- Hooper-Greenhill, E. (1994), *Museums and Their Visitors*, London & New York, Routledge.
- Hooper-Greenhill, E. (1994), *The Educational Role of The Museum*. London & New York, Taylor & Francis Group.
- Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νάκου, Ε. (2001). *Μουσεία: Εμείς, τα Πράγματα και ο Πολιτισμός*, Αθήνα: Νήσος.
- Ορφανίδη, Λ. & Λυριτζής, Ι. (2006). *Εισαγωγή στη Μουσειολογία & στην Προληπτική Συντήρηση*, Αθήνα: Καρδαμίτσα.